

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
TAMARA ČAPETA IŠVADA,
pateikta 2022 m. sausio 13 d.¹

Sujungtos bylos C-415/20, C-419/20 ir C-427/20

**Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (C-415/20)
F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft
F. Reyher Nchfg. mbH (C-419/20)**

prieš

Hauptzollamt Hamburg (C-415/20 ir C-419/20)

ir

Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG

prieš

Hauptzollamt Kiel (C-427/20)

(*Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas, Vokietija) pateikti prašymai priimti
prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės narės pažeidžiant Sąjungos teisę surinktų sumų grąžinimas – Palūkanų mokėjimas – Muitų sąjunga – Reglamento (EEB) Nr. 2913/92 (Bendrijos muitinės kodeksas) 241 straipsnis – Reglamento (ES) Nr. 952/2013 (Sąjungos muitinės kodeksas) 116 straipsnio 6 dalis – Palūkanų mokėjimo ribojimas muitų grąžinimo atveju – Veiksmingumo principas – Nacionalinės priemonės, kuriose numatytas palūkanų mokėjimas nuo ieškinio pareiškimo teisme“

I. Įvadas

1. Šie trys *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas, Vokietija) prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl Sąjungos teisės aiškinimo, kiek tai susiję su asmenų teise gauti palūkanas, kuri numatyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje kaip teisių gynimo priemonė pagal Sąjungos teisę. Juose kalbama apie tris skirtingas situacijas, susijusias su reikalavimais sumokėti palūkanas už pažeidžiant Sąjungos teisę neteisėtai surinktas sumas – pirma, už pavėluotai sumokėtas eksporto grąžinamąsias išmokas už žemės ūkio produktus ir grąžintas dėl tokių grąžinamųjų išmokų nepagrįstai skirtų piniginių sankcijų sumas, antra, už grąžintus antidempingo muitus ir, trečia, už grąžintus importo muitus.

¹ Originalo kalba: anglų.

2. Šiose bylose keliami klausimai suteikia Teisingumo Teismui galimybę paaiškinti ir plėtoti savo jurisprudenciją dėl teisės gauti palūkanas ir, be kita ko, atsakyti į klausimą, kokiais Sąjungos teisės pažeidimo atvejais tokia teisė atsiranda pagal Sąjungos teisę. Be to, Teisingumo Teismo prašoma patikslinti sąlygas, kurioms esant teisė gauti palūkanas gali būti apribota ir pagal Sąjungos teisę, ir pagal nacionalinę teisę.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

3. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą², buvo panaikintas ir pakeistas 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 450/2008, nustatančiu Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas)³, kuris savo ruožtu panaikintas ir pakeistas 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas⁴.

4. Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnyje buvo nustatyta:

„Kompetentinga institucija, grąžindama importo arba eksporto muitų sumas, taip pat kredito palūkanas arba delspinigių, paimtus mokant tokius muitus, pati nemoka jokių palūkanų arba delspinigių. Tačiau palūkanos arba delspinigiaai mokami, jeigu:

- sprendimas patenkinti prašymą grąžinti muitus neįgyvendinamas per tris mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos,
- tai numato nacionalinės nuostatos.

<...>“

5. Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„Grąžindama muitą muitinė nemoka jokių palūkanų.

Tačiau palūkanos mokamos, jeigu sprendimas dėl maito grąžinimo neįgyvendinamas per [tris] mėnesius nuo jo priėmimo dienos, išskyrus atvejus, kai šio termino nesilaikyta dėl nuo muitinės nepriklausančių priežasčių.

Tokiais atvejais palūkanos mokamos nuo tos dienos, kurią baigėsi [trijų] mėnesių laikotarpis, iki maito grąžinimo dienos. Palūkanų norma nustatoma pagal 112 straipsnį.“

² OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307 (toliau – Bendrijos muitinės kodeksas).

³ OL L 145, 2008, p. 1.

⁴ OL L 269, 2013, p. 1 ir klaidų ištaisymas OL L 287, 2013, p. 90 (toliau – Sąjungos muitinės kodeksas). Pagal šio kodekso 287 ir 288 straipsnius, jis įsigaliojo 2013 m. spalio 30 d. ir, išskyrus tam tikras nuostatas (ne jo 116 straipsnį), yra taikomas nuo 2016 m. gegužės 1 d.

B. Vokietijos teisė

6. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad reikšmingas Vokietijos teisės aktas yra pagrindinėms byloms taikytinos redakcijos *Abgabenordnung* (Mokesčių kodeksas, *BGBI.* 2002 I, p. 3866) (toliau – AO).

7. AO 3 straipsnyje nustatyta:

„<...>

3. Importo ir eksporto muitai pagal [Sąjungos muitinės kodekso] 5 straipsnio 20 ir 21 punktus yra mokesčiai, kaip tai suprantama pagal šį kodeksą <...>

4. Papildomi mokestiniai mokėjimai yra <...> palūkanos pagal 233–237 straipsnius, <...> palūkanos už importo ir eksporto muitus pagal Sąjungos muitinės kodekso 5 straipsnio 20 ir 21 punktus <...>

<...>“

8. AO 233 straipsnyje įtvirtinta:

„Reikalavimams, kylantiems iš mokesčių skolininko ir kreditoriaus santykių (37 straipsnis), palūkanos skaičiuojamos tik jei tai nustatyta pagal įstatymą <...>“

9. AO 236 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei įsiteisėjusiu teismo sprendimu arba remiantis tokiu sprendimu sumažinamas nustatytas mokestis arba nurodoma mokestį grąžinti, grąžintinai arba atlygintinai sumai, atsižvelgiant į 3 dalį, skaičiuojamos palūkanos nuo teismo proceso pradžios dienos iki išmokėjimo dienos <...>

<...>“

10. Be to, prie bylai C-415/20 reikšmingų teisės aktų priskiriamas pagrindinėms byloms taikytinos redakcijos *Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen* (Bendro rinkos organizavimo ir tiesioginių išmokų įgyvendinimo įstatymas, *BGBI.* 2017 I, p. 3746) (toliau – MOG).

11. MOG 14 straipsnyje nustatyta:

„1. Už grąžintiną išmokų sumą arba dėl bet kokios kitos pareigos pažeidimo mokėtiną sumą skaičiuojamos palūkanos, taikant bazinę palūkanų normą, padidintą penkiais procentiniais punktais, nuo tos dienos, kai šios sumos tapo mokėtinos. Už kiekvieną laiku nesumokėtą sumą skaičiuojamos palūkanos, taikant bazinę normą, padidintą penkiais procentiniais punktais, nuo tos dienos, kai ji tapo mokėtina. Pirmas ir antras sakiniai taikomi atsižvelgiant į 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas nuostatas ir aktus.

2. Už mokėtiną sumą, susijusią su išmoka arba intervencine priemone, palūkanos skaičiuojamos nuo kreipimosi į teismą dienos pagal AO 236, 238 ir 239 straipsnius. Kitais atvejais palūkanos už jas nemokamos.“

III. Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

A. Byla C-415/20

12. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad *Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH* (toliau – *Gräfendorfer*) yra Vokietijos bendrovė, eksportuojanti paukščių skerdenas į trečiąsias šalis.

13. Nuo 2012 m. sausio iki birželio mėn. *Hauptzollamt Hamburg* (Hamburgo centrinė muitinė, Vokietija) atsisakė skirti *Gräfendorfer* eksporto grąžinamąsias išmokas, remdamasi tuo, kad paukščių skerdenos nebuvo tinkamos prekinės kokybės, nes jos nebuvo visiškai nupeštos arba prie jų buvo per daug vidaus organų. Remdamasi su tuo susijusiomis Sąjungos teisės nuostatomis⁵, Hamburgo centrinė muitinė taip pat paskyrė *Gräfendorfer* sankcijas ir jas grindė tuo, kad ši prašė skirti didesnę nei jai priklauso eksporto grąžinamąją išmoką.

14. Vėliau, nagrinėdamas kitų asmenų nei *Gräfendorfer* pareikštus ieškinius⁶, *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas), remdamasis 2011 m. lapkričio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Gebr. Stolle*⁷, nusprendė, kad mažas plunksnų kiekis nėra kliūtis skirti eksporto grąžinamąją išmoką ir kad iš viso leistina pridėti iki keturių vidaus organų. Taigi Hamburgo centrinė muitinė patenkino *Gräfendorfer* administracinį skundą ir jai skyrė prašomas eksporto grąžinamąsias išmokas bei grąžino sumokėtas paskirtų sankcijų sumas.

15. 2015 m. balandžio 16 d. *Gräfendorfer* Hamburgo centrinei muitinei pateikė prašymą sumokėti palūkanas už pavėluotai sumokėtas eksporto grąžinamąsias išmokas ir grąžintas paskirtų sankcijų sumas. 2015 m. liepos 22 d. sprendimu Hamburgo centrinė muitinė atmetė šį prašymą. 2018 m. balandžio 18 d. sprendimu ji taip pat atmetė *Gräfendorfer* administracinį skundą dėl 2015 m. liepos 22 d. sprendimo.

16. 2018 m. gegužės 23 d. *Gräfendorfer* dėl to sprendimo pareiškė ieškinį prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Ieškinį ji grindžia Sąjungos teise ir teise gauti palūkanas, kylančia iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos. Hamburgo centrinė muitinė, be kita ko, teigia, kad jos atsisakymas tuo metu skirti eksporto grąžinamąsias išmokas neprieštaravo Sąjungos teisei, bet atitiko taikytinus Sąjungos teisės aktus ir nacionalinę jurisprudenciją; *Gräfendorfer* teisė į eksporto grąžinamąsias išmokas atsirado tik dėl Teisingumo Teismo sprendimo ir prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo vėliau priimtų sprendimų ir šiomis aplinkybėmis ji negali reikalauti palūkanų už patikslintą sumą. Hamburgo centrinė muitinė šiuo klausimu rėmėsi 2017 m. sausio 18 d. Sprendimu *Wortmann*⁸.

17. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal jokią pagrindinei bylai taikytiną Sąjungos arba nacionalinės teisės akto nuostatą negalima patenkinti *Gräfendorfer* reikalavimų dėl palūkanų už pavėluotai sumokėtas eksporto grąžinamąsias išmokas arba

⁵ 1999 m. balandžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/1999, nustatantis bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 102, 1999, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t., p. 129). Šis reglamentas buvo panaikintas ir pakeistas 2009 m. liepos 7 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 612/2009, nustatančiu bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 186, 2009, p. 1).

⁶ Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2014 m. vasario 18 d. *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) sprendimus 4 K 18/12 ir 4 K 264/11.

⁷ C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774. Ta byla susijusi su 1987 m. gruodžio 17 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3846/87, nustatančio žemės ūkio produktų, kuriems skiriamos eksporto grąžinamosios išmokos, nomenklatūrą (OL L 366, 1987, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 7 t., p. 325), I priedo 0207 12 10 ir 0207 12 90 subpozicijų aiškinimu.

⁸ C-365/15, EU:C:2017:19 (toliau – Sprendimas *Wortmann*).

grąžintas sumokėtas paskirtų sankcijų sumas. Taigi ginčo sprendimas priklauso nuo to, ar šie reikalavimai gali būti grindžiami teise gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę, kaip nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

18. Kadangi *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) kilo abejonių dėl to, ar tokia Sąjungos teisės pažeidimo atveju, koks nagrinėjamas šioje byloje, atsiranda Sąjungos teise grindžiama teisė į palūkanas, jis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar pagal Sąjungos teisę valstybės narės turi pareigą pažeidžiant Sąjungos teisę surinktas sumas grąžinti su palūkanomis ir tais atvejais, kai grąžinimo pagrindas yra ne Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išvada, jog buvo pažeista Sąjungos teisės nuostata, o Teisingumo Teismo pateiktas Kombinuotosios nomenklatūros pozicijos (subpozicijos) išaiškinimas?
2. Ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išplėtotos Sąjungos teisėje įtvirtintos teisės gauti palūkanas principai taikytini ir eksporto grąžinamųjų išmokų, kurias valstybės narės institucija atsisakė skirti tuo pažeisdama Sąjungos teisę, mokėjimui?“

B. Byla C-419/20

19. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad *F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG* (toliau – *Reyher*) yra Vokietijos bendrovė, kuri 2010 ir 2011 m. į Sąjungą importavo tvirtinimo detales iš Indonezijoje veikiančios bendrovės, kuri yra Kinijoje įsteigtos bendrovės patronuojamoji bendrovė.

20. Hamburgo centrinė muitinė laikėsi požiūrio, kad šių tvirtinimo detalių kilmės šalis yra Kinija, todėl jas importuojant į Sąjungą turi būti taikomi Reglamente Nr. 91/2009⁹ nustatyti antidempingo muitai. Taigi 2013 m. Hamburgo centrinė muitinė priėmė kelis sprendimus nustatyti antidempingo muitus *Reyher* ir ši juos sumokėjo. Vėliau *Reyher* dėl šių nustatytų muitų pareiškė ieškinį *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas).

21. 2019 m. balandžio 3 d. sprendimu, kuris yra įsiteisėjęs, *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) patenkino *Reyher* ieškinį ir panaikino jai nustatytus antidempingo muitus motyvuodamas tuo, kad Hamburgo centrinė muitinė neįrodė, jog *Reyher* į Sąjungą importuotos tvirtinimo detalės yra Kinijos kilmės.

22. 2019 m. gegužės mėn. Hamburgo centrinė muitinė grąžino *Reyher* jos sumokėtus antidempingo muitus. Vis dėlto ji atsisakė tenkinti *Reyher* reikalavimą sumokėti palūkanas už šiuos muitus ir vėliau atmetė *Reyher* administracinį skundą dėl šio atsisakymo.

23. 2020 m. vasario 10 d. *Reyher* pareiškė ieškinį dėl šio atsisakymo prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Nors šalys ginčijasi dėl to, ar palūkanos neturi būti mokamos pagal Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalį, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šios bylos aplinkybėms taikytinas ne šis kodeksas, o ankstesnis

⁹ 2009 m. sausio 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 91/2009, kuriuo tam tikroms importuojamoms Kinijos Liaudies Respublikos kilmės geležinėms arba plieninėms tvirtinimo detalėms nustatomas galutinis antidempingo muitas (OL L 29, 2009, p. 1). Šis reglamentas buvo panaikintas 2016 m. vasario 26 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2016/278, kuriuo panaikinamas galutinis antidempingo muitas, kuris buvo nustatytas tam tikroms importuojamoms Kinijos Liaudies Respublikos kilmės geležinėms arba plieninėms tvirtinimo detalėms ir kurio taikymas buvo išplėstas tam tikroms iš Malaizijos siunčiamoms importuojamoms geležinėms arba plieninėms tvirtinimo detalėms, deklaruojamoms arba nedeklaruojamoms kaip Malaizijos kilmės (OL L 52, 2016, p. 24).

Bendrijos muitinės kodeksas. Pagal Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnį palūkanos mokamos, jeigu tai numatyta nacionalinėje teisėje. Taigi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad *Reyher* gali reikalauti skaičiuoti palūkanas nuo teismo proceso pradžios, remdamasi AO 236 straipsnio 1 dalimi. Vis dėlto šiam teismui kyla klausimas, ar *Reyher* turi teisę gauti palūkanas už laikotarpį nuo nepagrįstai nustatytų antidempingo muitų sumokėjimo iki teismo proceso pradžios.

24. Kilus abejonių dėl to, ar *Reyher* gali pasinaudoti pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją iš Sąjungos teisės kylančia teise gauti palūkanas, kurių ji negali reikalauti pagal nacionalinę teisę, *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) nutarė sustabdyti pagrindinės bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Sąjungos teisės pažeidimas kaip sąlyga, kuriai esant, kaip yra nurodęs Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, pagal Sąjungos teisę galima reikšti reikalavimą sumokėti palūkanas, padaromas ir tuomet, kai valstybės narės institucija, taikydama Sąjungos teisę, nustato muitą, tačiau valstybės narės teismas vėliau konstatuoja, kad neįvykdytos faktinės sąlygos muitui rinkti?“

C. *Byla C-427/20*

25. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad *Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG* (toliau – *Flexi Montagetechnik*) yra Vokietijos bendrovė, kuri į Sąjungą importavo karabinus, naudojamus šunų pavadėliams gaminti.

26. Atlikusi išorės muitinės patikrinimą, *Hauptzollamt Kiel* (Kylio centrinė muitinė, Vokietija) nusprendė, kad šie karabinai turi būti priskiriami ne prie Kombinuotosios nomenklatūros (toliau – KN) 8308 pozicijos, kuriai taikoma 2,7% muito norma, kaip deklaravo *Flexi Montagetechnik*, o prie KN 7907 pozicijos, kuriai taikoma 5% muito norma, taigi už juos mokėtina didesnė importo muitų suma nei ta, kurią sumokėjo *Flexi Montagetechnik*. Kylio centrinė muitinė dviem sprendimais nurodė sumokėti importo muitus ir 2014 m. kovo mėn. *Flexi Montagetechnik* juos sumokėjo. Vėliau, 2014 m. rugsėjo mėn. *Flexi Montagetechnik* dėl šių sprendimų pareiškė ieškinį teisme.

27. 2017 m. birželio 20 d. Sprendimu *Bundesfinanzhof* (Federalinis finansų teismas, Vokietija) panaikino tuos sprendimus motyvuodamas tuo, kad sumokėti importo muitus buvo pareikalauta neteisėtai, nes karabinai turėjo būti priskirti prie KN 8308 pozicijos, kaip tai padarė *Flexi Montagetechnik*.

28. 2017 m. spalio mėn. Kylio centrinė muitinė grąžino *Flexi Montagetechnik* jos sumokėtus importo muitus. Vis dėlto ji atsisakė sumokėti palūkanas už tuos muitus už laikotarpį nuo muitų sumokėjimo iki jų grąžinimo, taip pat atmetė *Flexi Montagetechnik* administracinį skundą dėl šio atsisakymo.

29. *Flexi Montagetechnik* pareiškė ieškinį dėl šio atsisakymo prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Nagrinėjant bylą Kylio centrinė muitinė jai sumokėjo palūkanas už laikotarpį nuo ieškinio dėl sprendimų nustatyti papildomus muitus pareiškimo (2014 m. rugsėjo mėn.) iki importo muitų grąžinimo (2017 m. spalio mėn.). Vis dėlto šalys ir toliau nesutaria dėl to, ar *Flexi Montagetechnik* taip pat gali reikalauti palūkanų už laikotarpį nuo neteisėtai surinktų importo muitų sumokėjimo (2014 m. kovo mėn.) iki ieškinio dėl sprendimų nustatyti papildomus muitus pareiškimo (2014 m. rugsėjo mėn.).

30. Kilus abejonėms dėl to, ar *Flexi Montagetechnik* gali remtis pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją iš Sąjungos teisės kylančia teise gauti palūkanas, kurių ji negali reikalauti pagal nacionalinę teisę, *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) nutarė sustabdyti pagrindinės bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Sąjungos teisės pažeidimas kaip sąlyga, kuriai esant, kaip yra nurodęs Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, pagal Sąjungos teisę galima reikšti reikalavimą sumokėti palūkanas, padaromas ir tuomet, kai valstybės narės institucija nustato muitą pažeisdama galiojančias Sąjungos teisės nuostatas, o valstybės narės teismas konstatuoja šį Sąjungos teisės pažeidimą?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

31. 2020 m. spalio 9 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas nusprendė sujungti bylas C-415/20, C-419/20 ir C-427/20, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

32. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė *Gräfendorfer, Reyher, Flexi Montagetechnik*, Nyderlandų vyriausybė ir Europos Komisija. Šios šalys taip pat atsakė į Teisingumo Teismo pagal Procedūros reglamento 62 straipsnio 1 dalį raštu pateiktus klausimus.

V. Analizė

33. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausimus pateikė siekdamas išsiaiškinti kelis aspektus, susijusius su Sąjungos teise grindžiama teise gauti palūkanas, numatyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

34. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nekyla abejonių dėl to, kad pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė gauti palūkanas, bet jis nėra tikras, ar tokia teisė suteikiama jo nagrinėjamais skirtingais Sąjungos teisės pažeidimo atvejais.

35. Pirmasis visose trijose bylose kylantis klausimas iš esmės yra toks: ar tam, kad pagal Sąjungos teisę atsirastų teisė gauti palūkanas, svarbu tai, kaip įvyko Sąjungos teisės pažeidimas. Be to, netiesiogiai kyla klausimas, ar svarbu tai, kad Sąjungos teisės pažeidimą konstatuotų nacionaliniai teismai, o ne Teisingumo Teismas.

36. Antrasis šiose bylose kylantis klausimas iš esmės susijęs su tuo, ar pagal Sąjungos teisę turima teisė gauti palūkanas gali būti ribojama ir kokiomis sąlygomis tai gali būti daroma. Bylose C-419/20 ir C-427/20 kyla Sąjungos teise grindžiamo Sąjungos muitų teisės aktuose numatytos teisės gauti palūkanas apribojimo taikymo klausimas, o visose trijose bylose kyla klausimas dėl galimybės riboti šią teisę pagal nacionalinę teisę.

37. Siekdama atsakyti į šiuos klausimus, pirmiausia aptarsiu teisę gauti palūkanas, numatyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, susijusioje su pažeidžiant Sąjungos teisę sumokėtų sumų grąžinimu (A skirsnis). Paskui išnagrinėsiu, ar tam, kad pagal Sąjungos teisę atsirastų teisė gauti palūkanas, svarbu, kaip įvyko Sąjungos teisės pažeidimas (B skirsnio 1 dalis), o tada aptarsiu, ar svarbu tai, kad Sąjungos teisės pažeidimą konstatuotų nacionaliniai teismai arba Teisingumo Teismas (B skirsnio 2 dalis). Galiausiai išnagrinėsiu galimus teisės gauti palūkanas apribojimus pateisinimus pagal Sąjungos teisę (C skirsnio 1 dalis) ir nacionalinę teisę (C skirsnio 2 dalis).

38. Mano analizė parodys, kad teisė gauti palūkanas yra bendroji Sąjungos teisės nuostata, taikoma visais atvejais, kai pagal Sąjungos teisę privalomas mokėjimas atliekamas pavėluotai, nepaisant to, ar kalbama apie nepagrįstai sumokėtų pinigų sumų grąžinimą, ar apie pavėluotą išmokų, kurias asmuo turi teisę gauti pagal Sąjungos teisę, sumokėjimą. Tokia bendroji nuostata gali būti ribojama Sąjungos arba nacionalinės teisės, su sąlyga, kad toks apribojimas pateisinamas remiantis priimtiniu viešuoju interesu ir yra proporcingas šiam interesui. Atsižvelgdama į tai išnagrinėsiu Sąjungos muitų teisės aktuose nustatytą apribojimą, taip pat pagal taikytiną nacionalinę teisę galiojantį apribojimą.

A. Teisė gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę

39. Pirmiausia pažymėtina, kad teisė gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę keitėsi kartu su Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl teisės reikalauti grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę nepagrįstai sumokėtas sumas.

40. Situacijos, kai pažeidžiant Sąjungos teisę nustatomi įvairūs mokesčiai, nėra naujos. Ankstesnėje jurisprudencijoje Teisingumo Teismas nagrinėjo, pavyzdžiui, mokesčius už fitosanitarinius patikrinimus¹⁰, eksporto mokesčius¹¹, mokesčius už importuojamų prekių sanitarinius patikrinimus¹², mokesčius už kumpiui gaminti skirtas kiaulių skerdenas¹³, vartojimo mokesčius už bananus¹⁴ ir akcinių bei uždarųjų akcinių bendrovių registracijos mokesčius¹⁵. Naujesnės bylos susijusios su pelno mokesčio už patronuojamosios bendrovės patronuojančiajai bendrovei paskirstytą pelną išankstiniu mokėjimu¹⁶, apskaičiuotu per dideliu pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM)¹⁷, variklinių transporto priemonių aplinkos taršos mokesčiu¹⁸, nepagrįstai dideliais sumokėtais elektros energijos vartojimo mokesčiais¹⁹ ir daugeliu kitų klausimų.

41. Nusprendus, kad šie mokesčiai prieštarauja Sąjungos teisei, juos sumokėję asmenys paprašė juos grąžinti. Kartu su šiais reikalavimais dažnai buvo teikiami reikalavimai sumokėti palūkanas.

42. Vis dėlto Sąjungos teisėje nėra rašytinių bendrųjų nuostatų dėl asmenų, sumokėjusių tam tikras sumas pažeidžiant Sąjungos teisę, teisių arba teisių gynimo priemonių. Taigi ši teisės sritis buvo sukurta ir tebeplėtojama per Teisingumo Teismo jurisprudenciją. Toliau pateikiu trumpą šios jurisprudencijos, kaip ją suprantu, apžvalgą.

¹⁰ Žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Rewe-Zentralfinanz ir Rewe-Zentral* (33/76, EU:C:1976:188).

¹¹ Žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Comet* (45/76, EU:C:1976:191).

¹² Žr. 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *San Giorgio* (199/82, EU:C:1983:318).

¹³ Žr. 1979 m. birželio 26 d. Sprendimą *McCarren* (177/78, EU:C:1979:164).

¹⁴ Žr. 1999 m. vasario 9 d. Sprendimą *Dilexport* (C-343/96, EU:C:1999:59).

¹⁵ Žr. 1997 m. gruodžio 2 d. Sprendimą *Fantask ir kt.* (C-188/95, EU:C:1997:580).

¹⁶ Žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimą *Metallgesellschaft ir kt.* (C-397/98 ir C-410/98, EU:C:2001:134).

¹⁷ Žr. 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478).

¹⁸ Žr. 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250) ir 2014 m. spalio 15 d. Sprendimą *Nicula* (C-331/13, EU:C:2014:2285).

¹⁹ Žr. 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Hauptzollamt B (Nepivalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716).

43. Pagal suformuotą jurisprudenciją teisė susigrąžinti pažeidžiant Sąjungos teisės normas valstybėje narėje surinktus mokesčius yra Sąjungos teisės nuostatomis, kurių išaiškinimą pateikė Teisingumo Teismas, asmenims suteikiamų teisių pasekmė ir papildymas. Taigi iš esmės valstybės narės privalo grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius²⁰.

44. Mano nuomone, iš šios jurisprudencijos aiškiai matyti, kad pati teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas yra teisė, kylanti iš Sąjungos teisės tuo atveju, kai asmuo sumoka tas sumas ir toks mokėjimas prieštarauja Sąjungos teisei²¹.

45. Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, jeigu valstybė narė surinko mokesčius pažeisdama Sąjungos teisę, asmenys turi teisę į tai, kad būtų sugrąžintas ne tik neteisėtai surinktas mokestis, bet ir šiai valstybei sumokėtos arba jos surinktos su šiuo mokesčiu tiesiogiai susijusios sumos. Tai taip pat apima nuostolius, patirtus dėl nepagrįstai surinkto mokesčio netekus galimybės disponuoti finansinėmis lėšomis²².

46. Be to, Teisingumo Teismas paaiškino, kad iš šios jurisprudencijos matyti, kad valstybių narių pareigos grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktas mokesčių sumas kartu su palūkanomis principas kyla iš Sąjungos teisės²³.

47. Šią jurisprudenciją suprantu taip: kai teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas kyla iš Sąjungos teisės, ji siejama su teise gauti palūkanas. Tokį jurisprudencijos aiškinimą patvirtina Teisingumo Teismo generaliniai advokatai²⁴ ir mokslininkai²⁵.

48. Vis dėlto klausimas, kuris nebuvo aiškiai aptartas jurisprudencijoje, yra tas, ar palūkanos mokėtinos visais atvejais, kai teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas grindžiama Sąjungos teise, ar yra situacijų, kai pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas, bet nereikalaujama mokėti palūkanų. Be to, dar nepatikslinkta, ar teisė gauti palūkanas atsiranda tik

²⁰ Šios jurisprudencijos pradžia buvo 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *San Giorgio* (199/82, EU:C:1983:318, 12 punktas). Jis buvo patvirtintas vėlesnėje jurisprudencijoje, kaip antai 2001 m. kovo 8 d. Sprendime *Metallgesellschaft ir kt.* (C-397/98 ir C-410/98, EU:C:2001:134, 84 punktas) arba naujesniame 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Hauptzollamt B (Neprivalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716, 26 punktas).

²¹ Netgi būtų galima teigti, kad teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas buvo pirmoji Sąjungos teise grindžiama teisių gynimo priemonė, kurią Teisingumo Teismas laikė būdinga Sutartyse nustatytai sistemai. Jurisprudencija dėl teisės reikalauti grąžinti tam tikras sumas yra ankstesnė už tą, kurioje Teisingumo Teismas išplėtojo kitas teisių gynimo priemones, kaip antai teisę į laikinąsias apsaugos priemones (pradedant 1990 m. birželio 19 d. Sprendimu *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257) arba teisę į žalos atlyginimą (pradedant 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimu *Francovich ir kt.*, C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428). Vis dėlto teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas nebuvo iš karto pripažinta kaip Sąjungos teise grindžiama teisių gynimo priemonė, nes daugumoje nacionalinės teisės sistemų buvo numatyta tam tikra teisė reikalauti restitucijos, kiek tai susiję su nepagrįstai sumokėtais mokesčiais. Taigi nebuvo iš karto akivaizdu, kad Sąjungos teisėje numatytas atskiras grąžinimo teisinis pagrindas, kuris nepriklauso nuo nacionalinės teisės. Šiuo klausimu žr. Dougan, M., „Cutting Your Losses in the Enforcement Deficit: A Community Right to the Recovery of Unlawfully Levied Charges?“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, vol. 1, 1998–1999, p. 233; Čapeta, T., *Sudovi Europske unije. Nacionalni sudovi kao europski sudovi (ES Courts. National Courts as European Courts)*, Institut za međunarodne odnose, IMO, Zagreb, 2002, p. 109 ir paskesni.

²² Žr., pavyzdžiui, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478, 25 punktas) ir 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Hauptzollamt B (Neprivalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716, 27 punktas).

²³ Žr., pavyzdžiui, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478, 26 punktas) ir 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Hauptzollamt B (Neprivalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716, 27 punktas).

²⁴ Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės V. Trstenjak išvadą byloje *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:9, 26–30 punktai) ir generalinio advokato M. Wathelet išvadą byloje *Irimie* (C-565/11, EU:C:2012:803, 21–29 punktai).

²⁵ Žr., pavyzdžiui, Gazin, F., „L'étendue du versement des sommes dues par les États en violation du droit de l'Union européenne: le beurre et l'argent du beurre au service de l'efficacité du droit“, *Revue du marché commun et de l'Union européenne*, No. 571, 2013, p. 475; Schlote, M., „The San Giorgio “cause of action”“, *British Tax Review*, 2014, p. 103; van de Moosdijk, M., *Unjust Enrichment in European Union Law*, Kluwer, 2018, visų pirma p. 68–83; Episcopo, F., „The Vicissitudes of Life at the Coalface: Remedies and Procedures for Enforcing Union Law before the National Courts“, leidinyje Craig, P., ir de Búrca, G., *The Evolution of ES Law*, Third edition, Oxford University Press, 2021, p. 275, visų pirma p. 290–291.

kartu su Sąjungos teisėje numatyta teise reikalauti grąžinti tam tikras sumas, ar taip pat ir kitais atvejais, kai pavėluotai įvykdyta pareiga mokėti tiesiogiai kyla iš Sąjungos teisės (kaip antai eksporto grąžinamųjų išmokų byloje C-415/20).

49. Mano nuomone, atsakymo į šį klausimą taip pat reikia ieškoti Sąjungos teisėje ir jis nepriklauso nuo nacionalinių teisės sistemų. Kitaip tariant, teisės gauti palūkanas apimtis nėra nacionalinės procesinės autonomijos sričiai priskirtas klausimas. Ši sąvoka reiškia valstybių narių kompetenciją savo teisės sistemose reglamentuoti materialinius ir procesinius klausimus, susijusius su naudojimusi Sąjungoje suteikiamomis teisėmis į teisinę gynybą (kaip antai teise reikalauti grąžinti tam tikras sumas arba teise į žalos atlyginimą, kylančias iš Sąjungos teisės), kai nėra joms įgyvendinti būtinų Sąjungos teisės nuostatų. Vis dėlto klausimas, ar teisė gauti palūkanas atsiranda visais, ar tik tam tikrais atvejais, kai atsiranda teisė reikalauti grąžinti tam tikras sumas, ar ir kitais atvejais, kai piniginei prievolė grindžiama Sąjungos teise, yra šios teisės buvimo, o ne jos įgyvendinimo klausimas, todėl jis priklauso tik Sąjungos teisės sričiai. O klausimas, ar tokia teisė, kai ji suteikiama pagal Sąjungos teisę, gali būti ribojama nacionalinės teisės sistemose, yra kitokio pobūdžio klausimas, kurį išnagrinėsiu atskirai toliau (žr. C skirsnio 2 dalį).

B. Sąjungos teisės pažeidimas, dėl kurio pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją atsiranda teisė reikalauti grąžinti tam tikrą sumą su palūkanomis

1. Ar svarbu, kaip buvo padarytas Sąjungos teisės pažeidimas?

50. Vienas iš nagrinėjamosiose bylose iškeltų klausimų susijęs su tuo, ar pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl nepagrįstai sumokėtų sumų ir palūkanų išieškojimo svarbu, kaip buvo padarytas Sąjungos teisės pažeidimas. Konkrečiau kalbant, kyla klausimas, ar palūkanos mokėtinos tik tais atvejais, kai Sąjungos arba nacionalinė priemonė, kuri yra nepagrįstai surinktų sumų nustatymo teisinis pagrindas, panaikinama arba pripažįstama negaliojančia, kaip teigia Nyderlandų vyriausybė, ar, kaip nurodo prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, *Gräfendorfer, Reyher, Flexi Montagetechnik* ir Komisija, palūkanos mokėtinos bet kokio Sąjungos teisės pažeidimo atveju.

51. Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškina, kad bendras bylų, kuriose Teisingumo Teismas nusprendė, kad ieškovai turi teisę gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę, požymis yra tas, kad teisė reikalauti grąžinti sumokėtas sumas atsirado Teisingumo Teismui pripažinus mokėjimo teisinį pagrindą negaliojančiu²⁶.

52. O šiose bylose aptariami Sąjungos teisės pažeidimai kilo dėl to, kad kompetentingos nacionalinės institucijos klaidingai aiškino Sąjungos teisę arba klaidingai vertino faktines aplinkybes, kai taikė teisiškai galiojančias Sąjungos teisės nuostatas. Byloje C-415/20 aptariamam atveju pažeidimą lėmė klaidingas galiojančių Sąjungos teisės aktų aiškinimas, pagal kurį ieškovei buvo atsisakyta mokėti eksporto grąžinamąsias išmokas, be to, kompetentingos nacionalinės institucijos jai skyrė baudą. Byloje C-419/20 aptariamam atveju pažeidimą lėmė kompetentingų nacionalinių institucijų padaryta faktinių aplinkybių vertinimo klaida, dėl kurios buvo nustatyti

²⁶ Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Zuckerfabrik Jülich ir kt.* (C-113/10, C-147/10 ir C-234/10, EU:C:2012:591); 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250) ir 2017 m. sausio 18 d. Sprendimą *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19).

antidempingo muitai, kurie nebuvo mokėtini pagal galiojančią Sąjungos teisę, o byloje C-427/20 aptartu atveju importo muitai buvo nustatyti dėl tokių institucijų neteisingo galiojančios Sąjungos teisės aiškinimo.

53. Tiesa, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyti sprendimai susiję su situacijomis, kai teisinis mokėjimo pagrindas buvo pripažintas negaliojančiu. Sprendimas *Zuckerfabrik Jülich*²⁷ susijęs su palūkanų mokėjimu už pagal Sąjungos reglamentus, kuriuos Teisingumo Teismas pripažino negaliojančiais, nepagrįstai sumokėtas gamybos mokesčių cukraus sektoriuje sumas. Sprendimas *Irimie*²⁸ susijęs su palūkanų mokėjimu už grąžintą taršos mokesčių, nustatytą pagal nacionalinės teisės nuostatas, kurios, remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimu, pripažintos prieštaraujančiomis Sąjungos teisei. Galiausiai Sprendimas *Wortmann*²⁹ susijęs su palūkanų mokėjimu už grąžintus antidempingo muitus, kuriuos ieškovė sumokėjo pagal Sąjungos reglamentą, kurį Teisingumo Teismas iš dalies panaikino.

54. Vis dėlto pažymėtina, kad, pirma, yra Teisingumo Teismo išspręstų bylų, kuriose aptartais atvejais palūkanos buvo mokamos ne dėl to, kad mokėjimo teisinis pagrindas buvo pripažintas negaliojančiu, o dėl kitokio Sąjungos teisės pažeidimo. Vieną iš tokių bylų nurodė pats prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas³⁰. Antra, mano nuomone, yra svarbių konceptualių priežasčių, pagrindžiančių atsakymą, kad pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė gauti palūkanas, nepaisant to, kaip buvo pažeista Sąjungos teisė. Kitaip tariant, mano nuomone, nėra pagrindo teisę gauti palūkanas sieti tik su tais atvejais, kai mokėjimo teisinis pagrindas pripažįstamas negaliojančiu. Siekiant paaiškinti šį požiūrį, pirmiausia reikia išnagrinėti priežastis, lėmusias Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kurioje numatyta teisė gauti palūkanas.

a) Teisės gauti palūkanas tikslas

55. Kai asmuo sumoka tam tikrą pinigų sumą ir toks mokėjimas prieštarauja Sąjungos teisei, teisė ją susigrąžinti atsiranda tuo pat metu, net jeigu Teisingumo Teismas arba nacionalinis teismas ją patvirtina vėliau. Tai matyti iš šios išvados 43 punkte nurodytos jurisprudencijos, kurioje Teisingumo Teismas aiškina, kad teisė susigrąžinti pažeidžiant Sąjungos teisės normas valstybėje narėje surinktus mokesčius yra Sąjungos teisės nuostatomis asmenims suteikiamų teisių nemokėti tų sumų pasekmė ir papildymas. Nuo teisės į grąžinimą atsiradimo dienos iki grąžinimo dienos yra tam tikras laikotarpis, kartais net labai ilgas³¹. Palūkanos mokamos atsižvelgiant į šį laikotarpį.

56. Pareiga mokėti palūkanas yra ne bausmė arba sankcija, skiriama kompetentingoms nacionalinėms institucijoms už padarytą Sąjungos teisės pažeidimą, o veikiau ja siekiama užtikrinti, kad asmenims būtų tinkamai atlyginti nuostoliai, patirti dėl negalėjimo disponuoti pažeidžiant Sąjungos teisę nepagrįstai surinktomis sumomis. Kitaip tariant, teisė gauti palūkanas grindžiama idėja suteikti asmenims *restitutio in integrum* už negalėjimą tam tikrą laikotarpį disponuoti tomis sumomis³².

²⁷ Žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Zuckerfabrik Jülich ir kt.* (C-113/10, C-147/10 ir C-234/10, EU:C:2012:591).

²⁸ Žr. 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250).

²⁹ Žr. 2017 m. sausio 18 d. Sprendimą *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19).

³⁰ Žr. 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478).

³¹ Pavyzdžiui, byloje C-419/20 *Reyher* nurodė, kad 2013 m. sumokėjo 774 000 EUR sumą, kuri buvo grąžinta tik 2019 m.

³² Žr., pavyzdžiui, Dougan, M., *op. cit.* šios išvados 21 išnašoje ir Gazin, F., *op. cit.* šios išvados 25 išnašoje.

57. Kadangi teisė gauti palūkanas yra tik pinigų vertės praradimo laikui bėgant kompensavimo priemonė, ji nepriklauso nuo to, ar kompetentingos nacionalinės institucijos manė, kad veikia pagal Sąjungos teisę, kuri tik vėliau buvo išaiškinta kitaip nei tos institucijos tuo metu manė, kad ji tinkamai taikoma. Taigi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo su tuo susijęs nuogaštavimas, kad galbūt tos institucijos neprivalo mokėti palūkanų dėl to, kad mokesčius surinko sąžiningai, neturi reikšmės teisei gauti palūkanas atsirasti.

58. Teisė gauti palūkanas nėra tapati teisei į žalos atlyginimą. Su tam tikrų sumų grąžinimu susijusiose bylose ji atsiranda dėl Sąjungos teisei prieštaraujančio pinigų sumų sumokėjimo ir nepriklauso nuo kompetentingų valdžios institucijų, padariusių Sąjungos teisės pažeidimą, atsakomybės nustatymo. Taigi nesvarbu, kodėl kompetentingos nacionalinės institucijos surinko tam tikras pinigų sumas pažeisdamos Sąjungos teisę. Taip, kaip teisė reikalauti grąžinti sumokėtas sumas, suteikiama kaip Sąjungoje taikoma teisių gynimo priemonė, priklauso tik nuo objektyvios aplinkybės, kad tos sumos nebuvo mokėtinos, teisė gauti palūkanas priklauso nuo aplinkybės, kad praėjo tam tikras laikas.

59. Tais atvejais, kai galima ginti teises reikalaujant grąžinti sumokėtas sumas, už laikotarpį, kuriuo asmuo turėjo turėti tas pinigų sumas, bet jų neturėjo, mokėtinos palūkanos ir nebūtina nagrinėti priežasčių, dėl kurių kompetentingos nacionalinės institucijos pažeidė Sąjungos teisę. Pakanka paties pažeidimo. Palūkanos siejamos su praėjusiu laiku, taigi jos atsietos nuo klausimo dėl galimo išteisinimo dėl Sąjungos teisės pažeidimo.

60. Jurisprudencija patvirtina tokį teisės gauti palūkanas ekonominį pateisinimą. Teisingumo Teismas visų pirma atkreipė dėmesį į teisės reikalauti grąžinti sumokėtas sumas ekonominį pagrindą. Jis nusprendė, kad „teisė į nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimą siekiama pašalinti mokesčio nesuderinamumą su Sąjungos teise pasekmes ir neutralizuoti ekonominę naštą, nepagrįstai perkeltą subjektui, kuriam ji galiausiai iš tikrųjų teko“³³. Keliuose šios išvados 45 punkte nurodytuose neseniai priimtuose sprendimuose Teisingumo Teismas taip pat paaškino, kad pagal Sąjungos teisę reikalaujama grąžinti neteisėtai surinktas sumas kartu su palūkanomis, nes palūkanos padengia „nuostolius, patirtus <...> netekus galimybės disponuoti finansinėmis lėšomis“³⁴.

61. Taigi mokėti palūkanas būtina siekiant atkurti Sąjungos teisės laikymąsi sukuriant situaciją, kuo panašesnę į tą, kuri būtų buvusi, jeigu nebūtų padarytas Sąjungos teisės pažeidimas. Vadinas, jų tikslas – atkurti Sąjungos teisės veiksmingumą.

62. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo, *Gräfendorfer* ir *Flexi Montagetechnik* nurodytas alternatyvus ar galbūt papildomas palūkanų priteisimo paaškinimas yra nepagrįstas praturtėjimas³⁵.

63. Juo rėmėsi generalinė advokatė E. Sharpston išvadoje bylose *Zuckerfabrik Jülich ir kt.*³⁶, taip pat susijusiose su iš nacionalinių institucijų reikalaujamų sumų grąžinimu, bet tos sumos buvo surinktos į Sąjungos biudžetą remiantis negaliojančiu Sąjungos teisiniu pagrindu.

³³ 2011 m. spalio 20 d. Sprendimas *Danfoss ir Sauer-Danfoss* (C-94/10, EU:C:2011:674, 23 punktas).

³⁴ Žr., pavyzdžiui, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478, 25 punktas) ir 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Hauptzollamt B (Neprišalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716, 27 punktas).

³⁵ Šiuo klausimu žr. van de Moosdijk, M., *op. cit.* 25 išnašoje.

³⁶ C-113/10, C-147/10 ir C-234/10, EU:C:2011:701, 125–129 punktai.

64. Be to, 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Masdar (UK) / Komisija*³⁷ ir 2020 m. liepos 9 d. Sprendime *Čekijos Respublika / Komisija*³⁸ Teisingumo Teismas rėmėsi nepagrįstu praturtėjimu, siekdamas pateisinti galimybę pareikšti Sąjungai ieškinį dėl sumokėtų sumų grąžinimo pagal SESV 268 straipsnį ir 340 straipsnio antrą pastraipą. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad asmuo, patyręs nuostolių, kurie praturtina kitą asmenį (tose bylose aptartais atvejais – Sąjungą), nors nėra tokio praturtėjimo teisinio pagrindo, paprastai turi teisę išieškoti šių nuostolių dydžio atlyginimą iš praturtėjusio asmens. Teisingumo Teismo nuomone, ieškinyje dėl sumų grąžinimo iš Sąjungos biudžeto turi būti įrodytas atsakovės praturtėjimas be galiojančio teisinio pagrindo ir tai, kad dėl šio praturtėjimo ieškovė patyrė nuostolių.

65. Jeigu nepagrįsto praturtėjimo koncepcija galėtų būti tinkamas valstybės narės ieškinio dėl jos nepagrįstai į Sąjungos biudžetą sumokėtų sumų grąžinimo pateisinimas, mano nuomone, nebūtina remtis šia sąvoka siekiant pateisinti palūkanų mokėjimą tokiais atvejais, kokie nagrinėjami šiose bylose. Tai gali net užkirsti kelią palūkanų mokėjimui. Dėl Sąjungos valdymo organizavimo dažnai nacionalinės institucijos surenka įvairias Sąjungos biudžetui skirtas sumas. Pagal šios išvados ankstesniame punkte nurodytą jurisprudenciją nepagrįstai surinktas sumas sumokėjęs asmuo turėtų įrodyti šias sumas surinkusių nacionalinių institucijų nepagrįstą praturtėjimą. Jeigu šios sumos buvo pervestos į Sąjungos biudžetą, įrodyti nacionalinių institucijų praturtėjimą gali būti neįmanoma.

66. Teisė gauti palūkanas grindžiama ne nepagrįsto praturtėjimo logika, o kita šio santykio puse – nepagrįstais nuostoliais. Ja siekiama užtikrinti Sąjungos teisės veiksmingumą, grąžinant dėl Sąjungos teisės pažeidimo nuostolių patyrusį asmenį į padėtį, kuri būtų buvusi, jeigu pažeidimas nebūtų padarytas. Taigi svarbu tai, kad ieškovas patyrė nuostolių, o ne nacionalinių institucijų praturtėjimas. Siekiant įgyti teisę gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę, įrodyti praturtėjimo nebūtina³⁹.

67. Mano nuomone, Teisingumo Teismo pasiūlytas teisės gauti palūkanas ekonominis pagrindimas patvirtina išvadą, kad pagal Sąjungos teisę ši teisė atsiranda kiekvieną kartą, kai asmuo patiria nuostolių pažeidžiant Sąjungos teisę, ir nebūtina kelti klausimo, ar pažeidimą padaręs subjektas veikė sąžiningai, ar ne, ir ar jis praturtėjo.

b) Ar šiose bylose yra teisė gauti palūkanas?

68. Jeigu būtų pripažinta, kad pagal Sąjungos teisę teisė gauti palūkanas suteikiama siekiant atkurti jos veiksmingumą, kompensuojant pinigų vertės praradimą laikotarpiu, kuriuo, pažeidžiant Sąjungos teisę, iš asmens buvo atimta galimybė jais disponuoti, nebūtų pateisinama atskirti skirtingus Sąjungos teisės pažeidimo atvejus.

³⁷ C-47/07 P, EU:C:2008:726, be kita ko, 44–50 punktai.

³⁸ C-575/18 P, EU:C:2020:530, be kita ko, 81–84 punktai. Taip pat žr. generalinės advokatės E. Sharpston išvadą byloje *Čekijos Respublika / Komisija* (C-575/18 P, EU:C:2020:205, 120–129 punktai) ir generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Slovakija / Komisija* ir *Rumunija / Komisija* (C-593/15 P, C-594/15 P ir C-599/15 P, EU:C:2017:441, 108 punktas).

³⁹ Šiuo klausimu naudinga nurodyti jurisprudenciją, kurioje Teisingumo Teismas leido valstybėms narėms atsizvelgti į nepagrįsto praturtėjimo sąvoką. Ši jurisprudencija atsirado aplinkybėmis, susijusiomis su nacionalinės teisės nuostatomis, kuriomis ribojama teisė reikalauti grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę nepagrįstai sumokėtas sumas, kai šios sumos buvo perduotos kitiems verslininkams ar vartotojams. Žr., pavyzdžiui, 1980 m. vasario 27 d. Sprendimą *Just* (68/79, EU:C:1980:57, 26 ir 27 punktai). Ši jurisprudencija patvirtina siūlomą požiūrį, kad teisė gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę pateisinama būtinybe užkirsti kelią nuostoliams, patiriamams dėl Sąjungos teisės pažeidimo. Asmuo, perdavęs nepagrįstai renkamas sumas kitiems, nuostolių nepatiria, todėl tam asmeniui gali būti nesuteikta teisė reikalauti grąžinti tas sumas su palūkanomis pagal Sąjungos teisę.

69. Palūkanos mokėtinos, nepaisant to, ar pažeidimas padarytas dėl negaliojančio Sąjungos arba nacionalinio teisinio mokėjimo pagrindo, jį įgyvendinančio Sąjungos arba nacionalinės teisės akto klaidingo aiškinimo, klaidingo faktinių aplinkybių vertinimo, dėl kurio buvo surinktos pinigų sumos pažeidžiant Sąjungos teisę, ar tai yra bet kuris kitas pažeidimas.

70. Mano nuomone, atsižvelgiant į jurisprudenciją galima manyti, kad teisė gauti palūkanas atsiranda visais atvejais, kai pagal Sąjungos teisę mokėtina tam tikra pinigų suma, siekiant atlyginti už praėjusį laikotarpį nuo tada, kai atsirado teisė gauti mokėjimą, iki mokėjimo įvykdymo⁴⁰. Teisė gauti palūkanas atsiranda, kai pažeidžiama Sąjungos teisės nuostata, pagal kurią suteikiama teisė gauti tam tikrą sumą arba nemokėti tam tikros sumos, nuo to momento, kai ši teisė buvo pažeista, ir ja siekiama atkurti Sąjungos teisės veiksmingumą.

71. Taigi tais atvejais, kai teisė reikalauti grąžinti sumokėtą sumą atsirado pripažinus negaliojančiu Sąjungos teisę pažeidžiantį mokėjimo teisinį pagrindą, palūkanas mokėti būtina, siekiant atkurti padėtį, kuri turėjo būti, jei niekada nebūtų priimtas aktas, kuris pripažintas negaliojančiu⁴¹.

72. Be to, dėl panašių priežasčių palūkanos turi būti mokamos tais atvejais, kai reikalaujama grąžinti sumokėtą sumą dėl klaidingo faktinių aplinkybių vertinimo arba klaidingo teisės aiškinimo. Byloje C-415/20 aptariamu atveju ieškovė nebūtų turėjusi mokėti piniginių sankcijų sumų, jeigu kompetentingos nacionalinės institucijos būtų teisingai aiškinusios Sąjungos teisę. Siekiant atkurti situaciją, kuri būtų buvusi, jeigu Sąjungos teisė nebūtų pažeista, nepakanka tik grąžinti šių sankcijų sumų, bet reikia sumokėti ir palūkanas, kad būtų kompensuota už praėjusį laikotarpį. Tik taip gali būti atkurtas Sąjungos teisės veiksmingumas.

73. Šie argumentai taikytini ir bylose C-419/20 bei C-427/20. Sąjungos teisės veiksmingumas gali būti atkurtas tik jeigu ieškovės „grąžinamos“ į situaciją, kai Sąjungos teisės pažeidimas, klaidingai įvertinus faktines aplinkybes arba klaidingai aiškinant Sąjungos teisę, nebuvo padarytas. Tam būtina kompensuoti pinigų, kuriais ieškovės negalėjo disponuoti dėl Sąjungos teisės pažeidimo, vertės sumažėjimą.

74. Šį požiūrį patvirtina naujausia jurisprudencija, kurioje Teisingumo Teismas nusprendė, kad palūkanos taip pat mokėtinos tais atvejais, kai ieškovių teisė susigrąžinti permoką atsirado ne dėl mokėjimo teisinio pagrindo pripažinimo negaliojančiu, o dėl klaidingo teisės arba faktinių aplinkybių aiškinimo, dėl kurio nepagrįstai sumokėta tam tikra suma. Sprendime *Littlewoods Retail*⁴² aptartu atveju ieškovė dėl klaidingo atitinkamų Sąjungos ir nacionalinės teisės aktų aiškinimo permokėjo PVM. Sprendime *Hauptzollamt B*⁴³ aptartu atveju grąžinimas atliktas dėl klaidingai apskaičiuotų elektros energijos mokesčių. Abiem atvejais Teisingumo Teismas nusprendė, kad ieškovės turi teisę gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę.

75. Byloje C-415/20 aptariama situacija, kai ieškovei tam tikrą laiką nebuvo mokamos eksporto grąžinamosios išmokos, kurias ji turėjo teisę gauti pagal Sąjungos teisę, skiriasi nuo atvejų, susijusių su tam tikrų sumų grąžinimu. Tais atvejais teisė gauti palūkanas atsirado dėl teisės nemokėti pažeidimo, o byloje C-415/20 aptariamu atveju teise gauti palūkanas siekiama

⁴⁰ Mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų grąžinimas nėra vienintelis atvejis, kai Sąjungos teisėje numatytas palūkanų mokėjimas. Pavyzdžiui, tokios palūkanos mokėtinos ir kai reiškiama reikalavimai atlyginti žalą, atsiradusią dėl Sąjungos teisės pažeidimo. Žr., pavyzdžiui, 1993 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimą *Marshall* (C-271/91, EU:C:1993:335, 31 punktą).

⁴¹ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 66 punktą).

⁴² Žr. 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478).

⁴³ Žr. 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Hauptzollamt B (Nepivalomas mokesčio sumažinimas)* (C-100/20, EU:C:2021:716).

pasinaudoti dėl teisės gauti mokėjimą. Taigi šioje byloje prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo antrasis klausimas iš esmės susijęs su tuo, ar teisė gauti palūkanas atsiranda tik kartu su teise į tam tikrų sumų grąžinimą, ar ji atsiranda ir tais atvejais, kai pažeidžiama tiesiogiai Sąjungos teise grindžiama asmens teisė gauti mokėjimą.

76. Jeigu, kaip nurodžiau, teisė gauti palūkanas pagal Sąjungos teisę pateisinama būtinybe atkurti Sąjungos teisės veiksmingumą, kompensuojant už laikotarpį, kuriuo iš asmens, pažeidžiant Sąjungos teisę, buvo atimta galimybė disponuoti tam tikra pinigų suma, teisė gauti palūkanas atsiranda ir tada, kai pažeidimą sudaro atsisakymas sumokėti sumą, kurią asmuo turi teisę gauti pagal Sąjungos teisę. Byloje C-415/20 aptariamu atveju palūkanos mokėtinos nuo teisės gauti eksporto grąžinamąsias išmokas atsiradimo iki tokių eksporto grąžinamųjų išmokų sumokėjimo dienos.

77. Taigi, mano nuomone, Teisingumo Teismo jurisprudenciją reikia suprasti taip, kad joje, kaip bendroji taisyklė, numatyta teisė gauti palūkanas visais atvejais, kai pagal Sąjungos teisę mokėtinos sumos sumokamos pavėluotai, pažeidžiant Sąjungos teisę.

78. Taigi manau, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl teisės gauti palūkanas taikoma eksporto grąžinamosioms išmokoms, kurias kompetentingos nacionalinės institucijos, pažeisdamos Sąjungos teisę, nepagrįstai atsisakė sumokėti, ir jų nepagrįstai skirtoms piniginiams sankcijoms, kaip aptariama byloje C-415/20. Ji taip pat taikoma remiantis klaidingai nustatytais faktinėmis aplinkybėmis surinktų antidempingo muitų grąžinimui, kaip aptariama byloje C-419/20, ir remiantis klaidingu Sąjungos teisės aiškinimu nepagrįstai surinktų importo muitų grąžinimui, kaip aptariama byloje C-427/20. Visais šiais atvejais palūkanų mokėjimo tikslas yra tas pats – kompensuoti pinigų vertės sumažėjimą per laikotarpį nuo teisės gauti aptariamą pinigų sumą atsiradimo momento iki jų sumokėjimo momento.

79. Jeigu Teisingumo Teismo jurisprudencija būtų aiškinama taip, kad ji taikoma tik situacijoms, kai Teisingumo Teismas panaikina Sąjungos arba nacionalinę priemonę arba ją pripažįsta negaliojančia, būtų pakenkta pačiam jurisprudencijos tikslui užtikrinti, kad, nepaisant Sąjungos teisės pažeidimo pobūdžio, asmenims būtų suteikta teisė gauti palūkanas, siekiant atkurti Sąjungos teisės veiksmingumą.

2. Ar svarbu tai, kas konstatuoja Sąjungos teisės pažeidimą – nacionaliniai teismai ar Teisingumo Teismas?

80. Atsižvelgiant į Sąjungos teisės pažeidimo sąvokos aiškinimą Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl nepagrįstai surinktų sumų susigrąžinimo, šiose bylose netiesiogiai kyla susijęs klausimas, ar svarbu tai, kad Sąjungos teisės pažeidimą konstatuotų būtent nacionaliniai teismai arba Teisingumo Teismas.

81. Mano manymu, į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai.

82. Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad pagal ESS 19 straipsnį nacionaliniai teismai ir Teisingumo Teismas turi pareigą užtikrinti visapusišką Sąjungos teisės taikymą visose valstybėse narėse, taip pat teisės subjektams pagal šią teisę suteikiamą teisminę gynybą⁴⁴. Taigi nacionaliniai teismai, bendradarbiaudami su Teisingumo Teismu, vykdo jiems bendrai patikėtą užduotį užtikrinti, kad taikant ir aiškinant Sutartis būtų laikomasi teisės⁴⁵.

83. Be to, Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad SESV 267 straipsnyje įtvirtintoje procedūroje nustatytas tiesioginis Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimas, kurį įgyvendinant pastarieji glaudžiai veikia tinkamai taikant ir vienodai aiškinant Sąjungos teisę bei saugant pagal ją privatiems asmenims suteiktas teises. Atitinkamai nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui suteiktos funkcijos turi esminę reikšmę saugant pačią Sutartimis įtvirtintą teisės esmę⁴⁶.

84. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad nacionaliniai teismai kartu su Teisingumo Teismu vaidina svarbų vaidmenį kaip „bendrosios kompetencijos“ teismai Sąjungos teisės sistemoje⁴⁷. Taigi, jeigu nacionalinis teismas nustato Sąjungos teisės pažeidimą, jis vertinamas taip pat kaip Teisingumo Teismo nustatytas pažeidimas, kiek tai susiję su asmenų pagal Sąjungos teisę turima teise reikalauti grąžinti nepagrįstai surinktas sumas su atitinkamomis palūkanomis.

85. Taip pat pažymėtina, kad šis požiūris atsispindi su tuo susijusioje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje. Sprendime *Wortmann*⁴⁸ Teisingumo Teismas nurodė, kad, kai muitai grąžinami remiantis tuo, kad jie buvo surinkti pažeidžiant Sąjungos teisę, ir tai „*turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas*“, pagal Sąjungos teisę valstybės narės turi pareigą sumokėti palūkanas.

86. Taigi manau, kad Sąjungos teisės pažeidimas, dėl kurio atsiranda teisė gauti palūkanas, yra nepaisant to, ar šį pažeidimą konstatavo nacionaliniai teismai, ar Teisingumo Teismas.

C. Teisės gauti palūkanas apribojimai, kurie gali būti nustatyti Sąjungos ir nacionalinėje teisėje

87. Visose trijose bylose prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad ieškovės turi teisę gauti palūkanas už visą laikotarpį, kuriuo, pažeidžiant Sąjungos teisę, iš jų buvo atimta galimybė disponuoti pinigų sumomis, tik jeigu teisė gauti palūkanas numatyta Sąjungos teisėje. Ankstesniuose šios išvados skirsniuose laikiausi nuomonės, kad pagal Sąjungos teisę ieškovės iš tiesų turi teisę gauti palūkanas.

88. Vis dėlto, iš nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog, bent bylose C-419/20 ir C-427/20, ieškovės turėjo teisę gauti palūkanas pagal nacionalinę teisę už laikotarpį nuo teismo proceso pradžios iki

⁴⁴ Žr., pavyzdžiui, 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 32 punktas) ir 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *WB ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 59 punktas).

⁴⁵ Žr., pavyzdžiui, 2011 m. kovo 8 d. Nuomonę 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema) (EU:C:2011:123, 69 punktas) ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 33 punktas).

⁴⁶ Žr., pavyzdžiui, 2020 m. birželio 25 d. Sprendimą *SatCen / KF* (C-14/19 P, EU:C:2020:492, 61 punktas) ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *Consorzio Italian Management ir Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, 31 punktas).

⁴⁷ Šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 8 d. Nuomonę 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema) (EU:C:2011:123, 80 punktas).

⁴⁸ Žr. 2017 m. sausio 18 d. Sprendimą *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19, 38 punktas) (išskirta mano).

atitinkamų sumų grąžinimo dienos, o byloje C-415/20 ieškovė neturi teisės gauti palūkanų pagal nacionalinę teisę, nes nepareišė ieškinio teisme reikalaujama sumokėti eksporto grąžinamąsias išmokas.

89. Mano nuomone, šiuo klausimu neturi reikšmės tai, ar pagal nacionalinę teisę ieškovės šiose bylose aptariamais atvejais turi teisę gauti palūkanas, nes ši teisė atsirado tiesiogiai pagal Sąjungos teisę. Taigi klausimas, kuris yra svarbus prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo sprendimui, yra ne tai, ar pagal Sąjungos teisę gali būti skaičiuojamos palūkanos už laikotarpį iki teismo proceso pradžios, o veikiau ar pagal nacionalinės teisės nuostatas tos Sąjungos teise grindžiamos teisės gauti palūkanas už tą laikotarpį įgyvendinimas gali būti teisėtai apribotas arba kaip jos įgyvendinimo sąlyga nustatytas reikalavimas pareikšti ieškinį teisme.

90. Be to, kyla klausimas, ar atisakymas mokėti ieškovėms palūkanas, kurias gauti kitais atvejais jos turi teisę pagal Sąjungos teisę, gali būti grindžiamas Sąjungos muitų teisės aktų taikymu.

91. Sąjungos teisėje numatytos teisės, įskaitant teisę gauti palūkanas, tam tikromis sąlygomis gali būti ribojamos pačios Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės.

92. Apskritai tam, kad būtų leidžiama apriboti Sąjungoje numatytas teises, turi būti tenkinamos dvi sąlygos: pirma, Sąjungos teisę ribojanti priemonė turi būti pateisinama Sąjungos teisėje priimtiniu viešojo intereso tikslu ir, antra, ši priemonė turi būti proporcinga šiam tikslui.

93. Būtent atsižvelgdama į tai dabar išnagrinėsiu dvi nagrinėjamos bylos svarbias ribojimo priemones: pirmąją – Sąjungos teisės priemonę, o antrąją – nacionalinės teisės priemonę.

1. Sąjungos teisėje nustatyti apribojimai (Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnis ir Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalis)

94. Vienas iš klausimų, į kuriuos reikia atsakyti šiose bylose, yra tas, ar Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnis ir Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalis (kuriuos bendrai vadinsi Muitinės kodeksu) taikomi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamų bylų aplinkybėms.

95. Šiomis Sąjungos teisės nuostatomis su tam tikromis išlygomis, atitinkamai, ribojamas palūkanų mokėjimas arba jų neleidžiama mokėti tais atvejais, kai kompetentingos nacionalinės institucijos grąžina muitus. Taigi jos gali būti reikšmingos byloje C-427/20 aptariamam importo muitų grąžinimui, taip pat byloje C-419/20 aptariamam antidempingo muitų grąžinimui.

96. Remiantis Nyderlandų vyriausybės pateiktais argumentais, Muitinės kodekso nuostata dėl palūkanų netaikymo taikoma bylų C-419/20 ir C-427/20 aplinkybėms, todėl šiose bylose aptariamais atvejais palūkanų mokėti nereikia. *Gräfendorfer, Reyher, Flexi Montagetechnik* ir Komisija su tuo nesutinka. Remdamosi Sprendimu *Wortmann*, jos tvirtina, kad Muitinės kodekso nuostata, pagal kurią palūkanos nemokamos, netaikoma šių bylų aplinkybėms.

97. Nyderlandų vyriausybė savo argumentus visų pirma grindžia tuo, kad Muitinės kodekso nuostata, pagal kurią palūkanos nemokamos, yra bendroji nuostata. Teisingumo Teismo sprendime *Wortmann* padarytas išvadas ji vertina kaip tos nuostatos išimtį.

98. Nepritariu šiam požiūriui ir manau, kad aptariama Muitinės kodekso nuostata yra ne bendroji nuostata, bet veikiau Sąjungos teisės bendrosios nuostatos, pagal kurią palūkanos turi būti mokamos tais atvejais, kai grąžinamos pažeidžiant Sąjungos teisę sumokėtos sumos, išimtis. Būtent dėl to, kad pagal bendrąją nuostatą reikalaujama mokėti palūkanas, jos išimtis turėjo būti įtvirtinta kaip aiški nuostata.

99. Kadangi šia Muitinės kodekso nuostata ribojama bendroji nuostata, ji turi būti pateisinama ir proporcinga nurodytam pateisinimui. Nesant tokio pateisinimo, Muitinės kodekso nuostata, pagal kurią sumokėtos sumos grąžinimo atveju palūkanos nemokamos, negaliojū⁴⁹.

100. Sprendime *Wortmann*⁵⁰ buvo nurodytas aptariamasis Muitinės kodekso nuostatos pateisinimas⁵¹, bet kartu jos taikymo sritis buvo susiaurinta taip, kad ji būtų taikoma tik tam tikro pobūdžio atvejais. Paaškinsiu, kad tai buvo būtina siekiant užtikrinti Muitinės kodekso nuostatos teisėtumą ir kad dėl tos pačios priežasties ši nuostata netaikytina šiose bylose.

101. Teisingumo Teismas, vadovaudamasis generalinio advokato toje byloje išdėstytais argumentais, Sprendime *Wortmann* nurodė, kad iš Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnio genezės matyti, jog ji taikoma tuo „atveju, kai muitinei išleidus atitinkamas prekes paašškėja, kad reikia sumažinti iš pradžių apskaičiuotą importo maito sumą ir todėl ūkio subjektui turi būti grąžintas visas jo sumokėtas importo maitas ar jo dalis“⁵².

102. Generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona paašškino, kad „muitinės įstaiga netikrina prekių prieš jas išleisdama ir tik vėliau atlieka importo tvarkingumo kontrolę. Jei šiuo vėlesniu momentu nustatomas naujas mokėjimas, dėl jo importuotojas turi sumokėti iki to laiko trūkstantą sumos dalį (nepakankama pradinė suma) arba administratorius turi grąžinti sumokėtą perviršį“⁵³. Bet kuriuo iš šių atvejų pagal Muitinės kodeksą palūkanos nemokamos⁵⁴.

103. Taigi Muitinės kodekse numatyto bendrosios nuostatos, pagal kurią reikalaujama mokėti palūkanas, apribojimo pateisinimas susijęs su muitinio įforminimo operatyvumo ir greito prekių išleidimo į apyvartą rinkoje užtikrinimu⁵⁵.

104. Tam, kad ši nuostata išliktų proporcinga ja siekiamam tikslui, ji turi būti taikoma tik tais atvejais, kai atliekamos muitinio įforminimo procedūros, kaip paašškinta šios išvados ankstesniuose punktuose. Tai atvejai, kai muitinė arba ekonominės veiklos vykdytojas iš karto po pirminio muitinio įforminimo pareikalauja patikslinti maitus ir abi šalys sutinka su tokiu patikslinimu. Vis dėlto, jeigu kiltų ginčas, situacijai nebebūtų taikoma Muitinės kodekse numatyta išimtis, pagal kurią palūkanos nemokamos.

⁴⁹ Generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona išvadoje byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 45 punktas) kaip vieną iš galimų sprendimų toje byloje nurodė Muitinės kodekso nuostatos, pagal kurią palūkanos nemokamos, pripažinimą negaliojančia. Jis nesiūlė šio sprendimo Teisingumo Teismui, nes ginčijama nuostata turėjo priimtina pateisinimą. Pažymėtina, kad šiose bylose tos nuostatos galiojimas neginčijamas.

⁵⁰ Žr. 2017 m. sausio 18 d. Sprendimą *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19, visų pirma jo 24–32 punktai).

⁵¹ Tą patį pateisinimą Komisija patvirtino byloje *Wortmann* ir nagrinėjamosiose bylose pateiktose pastabose.

⁵² 2017 m. sausio 18 d. Sprendimas *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19, 27 punktas).

⁵³ Generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvada byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 50 punktas).

⁵⁴ Ši simetrija, pagal kurią palūkanų nemoka ir muitinė, jeigu maitai sumažinami, ir veiklos vykdytojai, jeigu maitai padidinami, buvo išskirta kaip svarbus aptariamasis nuostatos pateisinimo elementas. Žr. 2017 m. sausio 18 d. Sprendimą *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2017:19, 29–31 punktai) ir generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 48–52 punktai).

⁵⁵ Manau, kad nėra priežasčių Sprendime *Wortmann* išdėstytų argumentų dėl Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnio netaikyti Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 daliai. Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 51 punktas, 25 išnaša).

105. Tokią nuomonę patvirtina Sprendimas *Wortmann*, pagal kurį Muitinės kodekso nuostata, pagal kurią palūkanos nemokamos, netaikoma tais atvejais, kai muitai gražinami dėl muitų apskaičiavimo klaidų, nesusijusių su muitinio įforminimo sistemos greitumu. Taigi ji nebuvo taikoma palūkanų mokėjimui toje byloje aptartu atveju gražinant antidempingo muitus, nustatytus remiantis Sąjungos reglamentu, kurį Teisingumo Teismas iš dalies panaikino.

106. Nyderlandų vyriausybė tvirtina, kad pagal Sprendimą *Wortmann* į Muitinės kodekso taikymo sritį nepatenka tik tie atvejai, kai gražinimas atliekamas pripažinus mokėjimo teisinį pagrindą negaliojančiu, kaip buvo tame sprendime aptartu atveju.

107. Vis dėlto, mano nuomone, toks aiškinimas neatitiktų tos nuostatos pateisinimo, nurodyto Sprendime *Wortmann*, t. y. sudaryti galimybes veikti greitai muitinio įforminimo sistemai; tai generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona pavadino „įprastomis <...> aplinkybėmis“⁵⁶. Jeigu atvejai, kurie nepriskiriami „įprastoms“ muitinio įforminimo operacijoms, patenka į Muitinės kodekso nuostatos taikymo sritį, ši nuostata gali būti pripažinta negaliojančia, nes yra neproporcinga pateisinamam tikslui. Tokios situacijos yra ne tik tos, kai gražinimas atliekamas pripažinus mokėjimo teisinį pagrindą negaliojančiu.

108. Šiose bylose aptariamais atvejais kompetentingų nacionalinių institucijų atliktas klaidingas vertinimas nebuvo ištaisytas per „įprastas“ greitas muitinio įforminimo procedūras. Veikiau muitai buvo patikslinti įvykdžius nacionalinių teismų sprendimus, kuriuose buvo konstatuota, kad muitai buvo surinkti pažeidžiant Sąjungos teisę. Tokioms situacijoms netaikoma Muitinės kodekse numatyta išimtis.

109. Taigi manau, kad Bendrijos muitinės kodekso 241 straipsnis ir Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalis netaikomi taip, kad palūkanos nebūtų mokamos esant aplinkybėms, aptariamoms nagrinėjamosiose bylose, ir kad šie atvejai patenka į Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytos bendrosios taisyklės, pagal kurią suteikiama teisė gauti palūkanas, taikymo sritį.

2. Nacionalinėje teisėje nustatyti apribojimai (nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisė gauti palūkanas siejama su ieškinio pareiškimu teisme ir palūkanos mokamos tik nuo tokio ieškinio pareiškimo momento)

110. Įprastas kontekstas, į kurį atsižvelgiant vertinama Sąjungos nuostatas dėl teisių gynimo priemonių ribojančių nacionalinės teisės nuostatų analizė, susijęs su vadinamąja nacionalinės procesinės autonomijos koncepcija. Šioje išvadoje neketinu aptarti koncepcijos „nacionalinė procesinė autonomija“ tinkamumo⁵⁷. Pakanka pasakyti, kad ši koncepcija reiškia pripažinimą, jog valstybės narės turi reglamentuoti materialinius ir procesinius klausimus, svarbius įgyvendinant

⁵⁶ Generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvada byloje *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, 52 punktas).

⁵⁷ Tačiau šiuo klausimu žr. Kakouris, C. N., „Do the Member States Possess Judicial Procedural “Autonomy”?, *Common Market Law Review*, vol. 34, 1997, p. 1389; Bobek, M., „Why There is No Principle of “Procedural Autonomy” of the Member States“, leidinyje Witte, B., Micklitz, ir H.-W., *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*, Intersentia, 2011, p. 305; generalinės advokatės V. Trstenjak išvadą byloje *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:9, 23–25 punktai).

Sąjungoje suteikiamas teisės į teisinę gynybą. Ši nacionalinė procesinė autonomija atsiranda, kai nėra atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų. Tačiau ji turi atitikti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus⁵⁸.

111. Vis dėlto nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis ribojamas Sąjungos teise grindžiamų teisių veiksmingumas, dar gali būti pateisinamos, jeigu jomis proporcingai siekiama teisėto tikslo.

112. Šią „procesinę protingumo taisyklę“ (angl. „procedural rule of reason“), kaip ją pavadino mokslininkai⁵⁹, Teisingumo Teismas suformulavo 1995 m. gruodžio 14 d. sprendimuose *van Schijndel ir van Veen*⁶⁰ ir *Peterbroeck*⁶¹ ir ji buvo patvirtinta vėlesnėje jurisprudencijoje⁶². Dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas nusprendė, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės normos Sąjungos teisės taikymas praktiškai tampa neįmanomas ar pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios normos svarbą visam procesui, proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Todėl nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis siekiama tam tikro teisėto tikslo, pavyzdžiui, tinkamos proceso eigos, teisės į gynybą arba teisinio saugumo principo užtikrinimo, atitinka veiksmingumo principą, jeigu jomis proporcingai užtikrinamas toks teisėtas tikslas. Konkrečiu atveju tai turi patikrinti atitinkamas nacionalinis teismas.

113. Būtent atsižvelgiant į šią analizę reikia vertinti nacionalinės teisės nuostatas, kuriomis ribojama teisė gauti palūkanas šiose bylose aptariamais atvejais.

114. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pagal visose trijose bylose taikytinas nacionalinės teisės nuostatas palūkanos turi būti mokamos tik nuo ieškinio pareiškimo kompetentingame nacionaliniame teisme dienos.

115. Pirmiausia reikia pažymėti, kad neatrodo, jog yra požymių, galinčių kelti abejonių dėl šių nuostatų atitikties lygiavertiškumo principui⁶³.

116. Vis dėlto, kalbant apie veiksmingumo principą, mano nuomone, yra aiškių požymių, kad aptariamoms nacionalinės teisės nuostatos nesuderinamos su šiuo principu.

⁵⁸ Dėl palūkanų mokėjimo žr., pavyzdžiui, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimą *Littlewoods Retail Ltd ir kt.* (C-591/10, EU:C:2012:478, 27 ir 28 punktai) ir 2020 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Sole-Mizo ir Dalmandi Mezőgazdasági* (C-13/18 ir C-126/18, EU:C:2020:292, 37 punktas). Teisingumo Teismas šiuose sprendimuose nurodė, kad, nesant Sąjungos teisės aktų, kiekviena valstybė narė savo vidaus teisės sistemoje turi numatyti sąlygas, kuriomis mokamos tokios palūkanos, su sąlyga, kad jos būtų ne mažiau palankios nei panašioms reikalavimams pagal vidaus teisę taikomos sąlygos (lygiavertiškumo principas) ir nebūtų tokios, kad Sąjungos teisės suteiktų teisių įgyvendinimas taptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas).

⁵⁹ Šiuo klausimu žr. Prechal, S., „Community Law in National Courts: The Lessons from *Van Schijndel*“, *Common Market Law Review*, vol. 35, 1998, p. 681, p. 690. Taip pat žr., pavyzdžiui, Widdershoven, R., „National Procedural Autonomy and General ES Law Limits“, *Review of European Administrative Law*, vol. 12, 2019, p. 5; Episcopo, F., *op. cit.* šios išvados 25 išnašoje.

⁶⁰ C-430/93 ir C-431/93, EU:C:1995:441.

⁶¹ C-312/93, EU:C:1995:437.

⁶² Žr., pavyzdžiui, 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Cargill Deutschland* (C-360/18, EU:C:2019:1124, 51 punktas) ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *Consorzio Italian Management ir Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, 63 ir 64 punktai).

⁶³ Priešingai, nei *Reyher* teigia byloje C-419/20, man neatrodo, kad pagal aptariamą nacionalinės teisės nuostatas pagal Sąjungos teisę reiškiama reikalavimai vertinami mažiau palankiai nei grindžiami nacionaline teise; tai, kad kompetentingos nacionalinės institucijos pagrindinėje byloje gali tvirtinti, kad pagal Sąjungos muitinės kodekso 116 straipsnio 6 dalį palūkanos neturi būti mokamos, yra dėl galimo teisės gauti palūkanas apribojimo pagal Sąjungos, o ne nacionalinę teisę.

117. Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija⁶⁴ pagal Sąjungos teisę iš esmės reikalaujama mokėti palūkanas už visą laikotarpį nuo pažeidžiant Sąjungos teisę nustatytų arba išskaičiuotų sumų sumokėjimo arba nesumokėjimo dienos iki jų grąžinimo arba sumokėjimo dienos. Tai užtikrina tinkamą nuostolių, atsiradusių dėl negalėjimo naudotis tomis sumomis, atlyginimą.

118. Taigi Sprendime *Irimie*⁶⁵ Teisingumo Teismas konstatavo, kad sistema, pagal kurią palūkanos ribojamos skaičiuojant nuo kitos dienos po to, kai buvo pareikštas reikalavimas grąžinti nepagrįstai surinktą mokestį, neatitinka veiksmingumo principo. Be to, pažymėtina, kad išvadoje byloje *Wortmann*⁶⁶ generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona nurodė, kad tą patį galima pasakyti apie Vokietijos teisės aktus, aptariamus šiose bylose.

119. Sutinku. Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias palūkanos mokamos tik nuo ieškinio pareiškimo teismuose dienos, neleidžia asmenims gauti tinkamo nuostolių, patirtų dėl to, kad jie negalėjo disponuoti nepagrįstai surinktomis sumomis, atlyginimo už visą laikotarpį, kaip turi būti veiksmingai taikant teisę gauti palūkanas.

120. *Gräfendorfer, Reyher* ir *Flexi Montagetechnik* teigia, kad esant tokioms aplinkybėms, kokios susiklostė šiose bylose, nuo nepagrįstai surinktų sumų sumokėjimo iki ieškinio pareiškimo teisme gali praeiti keleri metai, atsižvelgiant į administracinę skundų nagrinėjimo procedūrą, vykstančią prieš pareiškiant ieškinį teisme. Taigi man neatrodo, kad visose trijose bylose taikytinos nacionalinės teisės nuostatos atitinka veiksmingumo principo reikalavimus.

121. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo papildomą aplinkybę, susiklosčiusią tik byloje C-415/20 ir susijusią su palūkanų mokėjimu už pavėluotą eksporto grąžinamųjų išmokų sumokėjimą. Tas teismas teigia, kad atrodo, jog pagal taikytiną nacionalinę teisę⁶⁷ pavėluoto išmokų sumokėjimo atveju palūkanos mokamos nuo to momento, kai teisme pareiškiamas ieškinys, kuriame ekonominės veiklos vykdytojas pareikalauja sumokėti tokias išmokas. Vis dėlto, jeigu pavėluotas mokėjimas atliekamas be teismo proceso, t. y. jeigu kompetentingos nacionalinės institucijos nusprendžia sumokėti eksporto grąžinamąsias išmokas, ekonominės veiklos vykdytojas neturi teisės gauti palūkanų. Taigi, jeigu, kaip šioje byloje aptariamam atveju, ekonominės veiklos vykdytojas tik pateikė administracinį skundą kompetentingoms nacionalinėms institucijoms ir laukė sprendimo pavyzdinėje byloje, o paskui tos institucijos sumokėjo eksporto grąžinamąsias išmokas, bet be palūkanų, tas ekonominės veiklos vykdytojas neturi teisės gauti jokių palūkanų.

122. Mano nuomone, tokios nacionalinės teisės nuostatos neatitinka veiksmingumo principo. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad teisė gauti palūkanas suteikiama pagal Sąjungos teisę, taigi neatsižvelgiant į nacionalinę teisę. Vadinasi, ekonominės veiklos vykdytojas, kuriam buvo pavėluotai sumokėtos eksporto grąžinamosios išmokos, turi teisę gauti palūkanas. Jeigu tokia teisė priklausytų nuo teismo proceso inicijavimo, asmenys, kaip antai ieškovė byloje C-415/20, kurie nepareiškė ieškinio dėl tokio grąžinimo teisme, netektų teisės, kurią jie turi pagal Sąjungos teisę.

⁶⁴ Žr., pavyzdžiui, 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250, 26 ir 28 punktai). Šiuo klausimu taip pat žr. 2020 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Sole-Mizo ir Dalmandi Mezőgazdasági* (C-13/18 ir C-126/18, EU:C:2020:292, 43 punktas).

⁶⁵ Žr. 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250, 27 ir 29 punktai). Šiuo klausimu taip pat žr. 2014 m. spalio 15 d. Sprendimą *Nicula* (C-331/13, EU:C:2014:2285, 37 ir 38 punktai).

⁶⁶ C-365/15, EU:C:2016:663, 14 ir 69–73 punktai.

⁶⁷ Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo AO 236 straipsnį, siejamą su MOG 14 straipsnio 2 dalimi.

123. Nors nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos, kaip jas apibūdina prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, riboja Sąjungos teisę grindžiamos teisės gauti palūkanas veiksmingumą, dėl to negalima atmesti, kad, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, tokios nuostatos gali būti leidžiamos pagal Sąjungos teisę. Tai įmanoma tik jeigu tokios nuostatos proporcingos svarbiems vidaus teisės sistemos interesams.

124. Vis dėlto šiose bylose Teisingumo Teismui nepateikta jokios informacijos, kuri leistų įvertinti, ar nacionalinės teisės nuostatos, ribojančios teisę gauti palūkanas, yra pateisinamos. Kiek tai susiję su nacionalinės teisės nuostatomis, pagal kurias teisė gauti palūkanas siejama su ieškinio pareiškimu teisme, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad tokios nuostatos gali būti paaiškintos remiantis sprendimų priėmimo autonomija, suteikta veiklos vykdytojams, t. y. kad sprendimas laukti pavyzdinės bylos baigties, užuot pareiškus ieškinį teisme, gali būti vertinamas kaip tokios autonomijos įgyvendinimas, taip veiklos vykdytoji atsisakant teisės į palūkanas. Nesuprantu tokių nuostatų viešojo tikslo. Veikiau priešingai – man atrodo, kad dėl jų be reikalo ilginimas teismo procesas. Vis dėlto, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų, kurie visi veikia kaip Europos teismai (žr. šios išvados 82–84 punktus) kompetencijos pasidalijimą, įvertinti nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų pateisinimą ir proporcingumą turi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

125. Taigi darytina išvada, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos, ribojančios palūkanų mokėjimą už kompetentingų nacionalinių institucijų pažeidžiant Sąjungos teisę grąžinamas nepagrįstai surinktas arba pavėluotai sumokėtas sumas, neatitinka veiksmingumo principo reikalavimų, bet tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

126. Atsižvelgdamas į tokią išvadą, pagal Sąjungos teisę prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali arba aiškinti tas nacionalinės teisės nuostatas taip, kad jos atitiktų teisės gauti palūkanas veiksmingą taikymą, arba, jeigu tai neįmanoma, nagrinėjamais atvejais jų netaikyti.

VI. Išvada

127. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

Byla C-415/20

1. Sąjungos teisėje nustatytas reikalavimas valstybėms narėms grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktas sumas kartu su palūkanomis taikomas, kai grąžinimo priežastis yra ne Teisingumo Teismo konstatuotas Sąjungos teisės nuostatos pažeidimas, o Teisingumo Teismo pateiktas Kombinuotosios nomenklatūros pozicijos (subpozicijos) išaiškinimas.
2. Teisingumo Teismo išplėtos teisės į palūkanas principai taikytini eksporto grąžinamųjų išmokų, kurias kompetentingos nacionalinės institucijos atsisakė skirti tuo pažeisdamos Sąjungos teisę, mokėjimui.

Byla C-419/20

Sąjungos teisės pažeidimas, kuris yra sąlyga, kuriai esant, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė gauti palūkanas, padaromas tuomet, kai kompetentingos nacionalinės institucijos, taikydamos Sąjungos teisę, nustato muitus, tačiau nacionalinis teismas vėliau konstatuoja, kad neįvykdytos faktinės sąlygos tokiems muitams nustatyti.

Byla C-427/20

Sąjungos teisės pažeidimas, kuris yra sąlyga, kuriai esant, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė gauti palūkanas, padaromas tuomet, kai kompetentingos nacionalinės institucijos nustato muitus pažeisdamos galiojančias Sąjungos teisės nuostatas, o nacionalinis teismas konstatuoja šį Sąjungos teisės pažeidimą.